

Olesa i Esparreguera

Dos pobles: una Passió

Montserrat Minobis
Cada any per aquestes dates, més o menys, dos pobles del Baix Llobregat que viuen i treballen i creixen a redós de la muntanya de Montserrat, comencen les representacions d'una vella i antiga tradició: la de la Passió. Unes representacions que han marcat fortament la rivalitat i amistat entre tots dos pobles que, ara, al compàs del temps actual i de les noves generacions, van trencant motllos. La rivalitat i passió que *apassionava* i abrandava els ànims dels antics vilatans es va transformant (només cal recordar l'incendi que va destruir el Teatre de La Passió d'Olesa i la representació de la Passió que va fer en Esparreguera). Però tot i així, encara subsisteixen petites espurnes de rivalitat entre uns i altres que es manifesten més que res a través de determinades ironies i bromes. Això, però, s'acaba aviat quan un dels dos deixa d'entrar en el joc de la —diguem-ne *provocació* tot recordant que ja no és com abans i que el riu, el Llobregat— *no separa, sinó que uneix*.

Les representacions de la Passió es perllonguen, a totes dues poblacions, fins a primers d'abril. Tant una com altra concentren entre un miler i un miler i mig de persones que, de generació en generació, s'han anat traspasant l'obligació de fer sobreviure una antiga i llunyana tradició: la Passió.

Una Passió que data aproximadament, tant en un cas com en l'altre, de les darreries del segle XVI; totes dues poblacions, Olesa i Esparreguera, van compartir durant molts anys l'obra sorgida de la ploma de fra Anton de Sant Jeroni. Actualment, Esparreguera representa una Passió de la qual és autor Ramon Torruella i Satorra, i Olesa de Montserrat fa la de Joan Pobill. "Són representacions llargues, d'hores. A Olesa comencen aproximadament a un quart d'onze del matí per acabar entre un quart o dos de tres de la tarda. Esparreguera, per la seva banda, continua amb la tradició de fer la representació partida: "Al matí i a la tarda."

Tothom sap que en aquestes representacions els dos papers més cobejats i envejats —sempre entre cometes— pels vilatans de totes dues poblacions és el de Jesús i el de la Magdalena. Amb els dos Jesús, Jaume Navarro —Esparreguera— i Joan Boada —Olesa—, per una banda, i per l'altra les dues Magdalenes, Antònia Martells

—Olesa— i Fàtima Tovar —Esparreguera—, he conversat.

Tant en una com en l'altra hi ha significades característiques: els Jesús són dos homes alts ben plantats i d'ulls penetrants. I tant un com l'altre, puc ben jurar-ho, són dels que es fan mirar dues vegades. Són dos homes *bandera* si se'm permet l'expressió. Tots dos ballen, però, i com se sol dir, amb el paper considerat més bonic però més dur alhora. "Llargues paragrafades, tensió constant i, a més, hem de conservar la línia", ja que la nuesa de la figura de Jesús en determinades escenes els obliga a anar lleugers de roba. Tant a l'un com a l'altre els agrada el bon menjar i el bon beure, però les servituds del paper protagonista els obliga, en els dies previs a l'inici de les representacions, a primar-se uns vuit quilos, que porten

—tot cal dir-ho— molt bé.

El paper de Magdalena no requereix tantes servituds. Si de cas, la de la cabellera llarga i bonica. I tant la Fàtima com l'Antònia la tenen. A més, la de la presència física atractiva i bonica. L'Antònia explica que "fa deu anys que faig de Magdalena, paper que comparteixo, perquè així les llargues representacions no són tan feixugues o per evitar possibles absències, amb Montserrat Pujol. En Joan Boada comparteix el Jesús amb Jaume Figueras. A Esparreguera aquest any, i cap a les últimes representacions, provaran, també i per les mateixes circumstàncies, un nou Jesús. La Fàtima fa de Magdalena des de l'any 1986 —tres, doncs—. En Joan, per la seva banda, és el Jesús des de la inauguració del Teatre Nou, ara fa tres anys, i

en Jaume fa cinc anys que és el Jesús d'Esparreguera. Tots, però, han fet abans altres papers a la Passió.

En parlar de l'assaig que requereixen aquests muntatges, una es sorprèn per la facilitat amb què han resolt el problema: tant en un lloc com en l'altre comencen després de les festes de Nadal a preparar la Passió i, en realitat, tots coincideixen que la mobilització de tanta gent obliga a fer assajos diguem-ne compartimentats. Però es viu tant, la Passió, que tothom sap tant el seu paper com el de l'altre, i en realitat el que es fa és un repàs exhaustiu i ajustar quadres o escenes.

Una es pregunta i pregunta fins a quin punt condiciona la seva vida personal fer els papers protagonistes de la Passió. La resposta és semblant en cadascun d'ells i elles: "La duresa de les

representacions —moltes hores—, i la quantitat de representacions, els règims alimentaris en el cas dels Jesús [com ja hem comentat], i en un cas concret, en el del Jesús d'Olesa, l'obligació d'haver d'utilitzar perruca. Això, segons ell, "és tan incòmode que vaig decidir deixar-me els cabells llargs..."

El Jesús d'Esparreguera, en Jaume Navarro, treballa com a cap de personal en una empresa d'informàtica. L'altre Jesús, el d'Olesa, en Joan Boada, és traumatòleg; la Magdalena d'aquesta població l'Antònia Martells, es dedica al comerç; i la Fàtima Tovar, la d'Esparreguera, treballa en una guarderia perquè és pedagoga.

¿I com se senten damunt l'escenari fent de protagonistes? La resposta és ràpida: "És clar, tothom està pendent del que fas —diu l'Antònia—, i et sentis important. Dóna satisfacció... pel que fa a un o una mateixa i per la importància que també té la feina de la gent que treballa al darrera. Aquests, per exemple, tramoistes, electricistes, maquilladors, etc, no poden veure mai la Passió..."

Els sabria greu, però no els molestaria, que els diguessin que no faran més ni de Jesús ni de Magdalena. Sí, és clar, poden continuar fent algun altre paper en la Passió... i en realitat això és el que motiva i anima tots dos pobles sencers: treballar d'una manera o altra en les representacions teatrals de la Passió. Tot i agradant-los a tots quatre el Teatre, no s'han plantejat mai passar de la seva condició d'amateur a la de professional, encara que en Jaume Navarro, el d'Esparreguera, en un moment donat s'ho va mig plantejar. I tant ell com en Joan Boada estan convençuts que molts professionals del Teatre "envejarien el paper de Jesús".

I per acabar, algunes curiositats. En Joan Boada explica: "La meua mare fa 38 anys que fa el paper de Mare de Déu a la Passió i va començar a representar-lo estant embarassada de mi..." I continua: "Un dels Judes és el meu sogre..." En Jaume Navarro hi afegeix: "La Fàtima Tovar, la Magdalena d'Esparreguera, i jo som promesos des de fa uns anys..."

O sigui, i en definitiva, que la tradició d'un poble, de dos en aquest cas concret, Olesa de Montserrat i Esparreguera, no solament mobilitza els seus habitants, sinó que accentua el caràcter familiar popular i tradicional de la Passió.

AL VOSTRE GUST

Xavier Pérez

El ball de tots els balls

És possible que a l'inici dels temps hi hagués el Verb, però a l'inici de les generacions humanes s'hi va establir la comunicació dels cosos, i al ritme que la sostenia va aparèixer el ball. La història de la humanitat és una dansa —a voltes grotesca, a voltes elegant, en moltes ocasions macabra— que invita a un exercici metafòric de provada eficàcia. Fa vuit anys, el Théâtre du Campagnol, a França, va presentar un espectacle que jugava amb aquesta concepció metafòrica del ball, i que va adquirir fama universal gràcies a l'adaptació cinematogràfica d'Ettore Scola. La proposta era simple, però ben atractiva: explicar mig segle de la vida francesa a partir del que s'esdevenia —sense que se sentís una sola paraula— en una sala de ball.

Scola va plantejar el seu film amb un muntatge convencional que fragmentava regularment l'espai, de manera que cada detall adquiriria el seu protagonisme en funció de la tria del director. Hom percebia que aquest, en en-

quadrar, s'havia proposat dir-nos: "Ara heu de mirar aquí", "ara us toca mirar enllà". Per això, alguns, veient el film de Scola, sempre hem sentit una mena de nostàlgia per la totalitat, una necessitat que l'escena recobrés tota la seva dimensió, i que fóssim nosaltres els qui poguéssim decidir cap a on adreçar els ulls, sense perdre mai el conjunt. Perquè sovint succeeix —si us passeu pel Condal ho podreu constatar una vegada més— que no sempre el més interessant correspon al primer pla, i que, en tot cas, la simultaneïtat no té preu.

Si enyoràveu, doncs, aquesta dimensió to-

tal de l'espectacle, teniu una oportunitat única de fer cap al Condal, on Helder Costa i un equip de grans professionals us presenten una treballada traslació de la proposta a l'àmbit català. Una peça que neix amb vocació de sintetitzar-nos, des de la sala de ball, els últims seixanta anys de la història d'aquest país, i que, malgrat certes irregularitats, suposa una festa per als sentits i la memòria col·lectiva.

Al Dancing del Condal se simultanen els apunts sobre el canvi històric i social amb què expliquen l'evolució mateixa de la dansa. La crisi del ball de parella, per exemple, hi quedà

ben reflectida, i provoca que la coreografia de la segona part resulti menys lluida, i una mica monòtona. Si Helder Costa s'hagués plantejat fer un musical, el resultat seria decebedor, però, malgrat les aparences, Dancing va més enllà del gènere per ser, sobretot, una engrasadora ficció teatral que se serveix del ball —i el fa pràcticament protagonista—, però que parla dels homes i les dones dels darrers seixanta anys.

Una darrera observació: és cert que hi trobareu moments d'intensitat dubtosa (penso en la impossible síntesi dels darrers deu minuts, o en l'efectisme fàcil de l'escena del bombardeig), però també cal dir que un sketch tan temible com el retorn de l'ex-combatent coix ha estat salvat amb una elegància extrema, i que la mort de Franco s'ha resolt —i ja comença a ser difícil a hores d'ara— de manera ben convincent. Un espectacle, doncs, de bon recomanar, que ens agradaria veure molt de temps a la platea —meravellosament reconvertida— del Condal.